

Kommentar till bestämmelser

**Kyrkostyrelsens beslut
om ändringar i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med
närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan**

**Kommentar till
SvKB 2020:1**

1 kap.

Definitioner

3 § I dessa bestämmelser avses med

– *dataskyddsförordningen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

– *enhet*: församling som inte ingår i ett pastorat, pastorat, stift och kyrkostyrelsen.

I paragrafen finns definitioner av termer som förekommer i bestämmelserna i kapitel 6.

6 kap. Inbördes arrangemang

Gemensamt personuppgiftsansvar

1 § Församlingar som inte ingår i ett pastorat, pastorat, stift och kyrkostyrelsen har ett gemensamt personuppgiftsansvar för de personuppgiftsbehandlingar som sker i kyrkobokföringen.

I enlighet med artikel 26 i dataskyddsförordningen fastställs i 2–4 och 7–9 §§ hur ansvaret för personuppgiftsbehandlingar enligt denna paragraf är fördelat.

Paragrafen anger att personuppgiftsansvaret för de personuppgiftsbehandlingar som sker i kyrkobokföringen är gemensamt mellan de olika kyrkliga enheterna. Bestämmelsen tar sin utgångspunkt i artikel 26 dataskyddsförordningen som anger att om två eller flera personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen ska de vara gemensamt personuppgiftsansvariga. Bedömningen har därför gjorts att det huvudsakligen föreligger ett gemensamt personuppgiftsansvar mellan de olika enheterna gällande behandlingar i kyrkobokföringen. När det föreligger ett gemensamt ansvar mellan flera personuppgiftsansvariga ska dessa under öppna former fastställa sitt respektive ansvar för att fullgöra skyldigheterna enligt förordningen i ett så kallat inbördes arrangemang. De efterföljande bestämmelserna är avsedda att utgöra ett inbördes arrangemang i enlighet med kraven i dataskyddsförordningens artikel 26.

Arrangemanget ska återges på ett lämpligt sätt och tillgängliggöras för den registrerade vilket bland annat sker genom att SvKB 2009:9 tillgängliggörs på Svenska kyrkans hemsida.

Att ha ett inbördes arrangemang mellan enheterna förenklar kontakten för den registrerade. När det föreligger ett gemensamt personuppgiftsansvar kan den registrerade vända sig till vilken av enheterna som helst och de ska då säkerställa, antingen själva eller genom att lämna ärendet vidare till rätt enhet, att den registrerade får nödvändig hjälp och kan utöva sina rättigheter. Genom dessa bestämmelser fastställs och tydliggörs denna möjlighet för den registrerade.

Församlingens och pastoratets ansvar

2 § Varje församling som inte ingår i ett pastorat och varje pastorat ansvarar för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar av personuppgifter som utförs i enlighet med 2 kap. 1–3 §§ och 3 kap. 1, 3, 4, 6, 7 och 9–11 §§ eller annars utförs som ett led i församlingens eller pastoratets verksamhet.

Även om personuppgiftsansvaret är gemensamt så följer det av praxis att fördelningen inte behöver vara jämn. Denna bestämmelse, tillsammans med 3 och 4 §§, tydliggör att det huvudsakligen faller på den enhet som ansvarar för en viss behandling att se till att dataskyddsregleringen efterlevs för den behandlingen. 3 § syftar till att reglera detta för församlingar som inte ingår i ett pastorat och pastorat. Personuppgiftsansvaret för kyrkobokföringsverksamheten i församlingar som ingår i pastorat torde vila hos pastoratet. Det framgår av 2 kap. 4 och 3 kap. 15 §§ att kyrkoherden ansvarar för registrering av uppgifterna i 2 kap. 1–3 §§ och 3 kap. 1, 3, 4, 6, 7 och 9–11 varför det är naturligt att en församling som inte ingår i pastorat respektive ett pastorat har det huvudsakliga personuppgiftsansvaret för dessa behandlingar.

Kyrkoherden har enligt regleringen i 29 kap. kyrkoordningen ett självständigt ansvar när det gäller att besluta i frågor om kyrkotillhörighet och i frågor rörande rätt till kyrkliga handlingar. I konsekvens med detta och med kyrkoherdens ledningsansvar för verksamheten i församlingar och pastorat, är det kyrkoherden som i de närmare bestämmelserna pekats ut som ansvarig för den registrering av uppgifter i kyrkobokföringen som ska göras på lokal nivå.

Dataskyddsförordningens reglering om personuppgiftsansvar innebär att det är den juridiska person (till exempel aktiebolag, stiftelse, förening eller myndighet) som bestämmer för vilka ändamål som uppgifterna ska behandlas och hur behandlingen ska gå till som är personuppgiftsansvarig. Det är alltså inte chefen på en arbetsplats eller en anställd som är personuppgiftsansvarig. Därför anges i denna paragraf att det är församlingen som sådan (eller pastoratet) som ska se till att dataskyddsregleringen efterlevs. Då församling och pastorat i rättsligt hänseende företräds av sitt kyrkoråd blir det alltså kyrkorådet som ytterst anses ha personuppgiftsansvaret, inte bara för registreringar av personuppgifter enligt bestämmelserna i 2 och 3 kap. utan för all personuppgiftsbehandling som utförs som ett led i församlingens/pastoratets kyrkobokföringsverksamhet. Som exempel kan nämnas behandling av personuppgifter i samband med bokning av en kyrklig handling.

Att den interna regleringen anger att det är kyrkoherden som bär ansvaret för registrering av vissa uppgifter samtidigt som personuppgiftsansvaret som helhet faller på kyrkorådet kan tyckas inkonsekvent men torde inte orsaka några problem i praktiken. Om det uppstår fel i personuppgiftshanteringen har

kyrkorådet och kyrkoherden ett gemensamt intresse av att felet rättas till även om det är kyrkoherden som har att se till att det sker i praktiken.

Stiftets ansvar

3 § Varje stift ansvarar för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar av personuppgifter som utförs som ett led i stiftets verksamhet.

Denna bestämmelse reglerar de behandlingar för vilka personuppgiftsansvaret huvudsakligen ligger hos stiftet. Stiftet behandlar endast i mindre utsträckning personuppgifter i kyrkobokföringen. Det förekommer dock att stiftet behandlar personuppgifter ur kyrkobokföringssystemet i samband med biskopsval och val till domkapitel och beslutande organ. Vidare torde stiftet behandla uppgifter i kyrkobokföringen genom de kyrkobokföringssakkunniga som i denna roll arbetar för stiftet. Kyrkobokföringen utgör också tillhörighetsregister även för stiftet.

Kyrkostyrelsens ansvar

4 § Kyrkostyrelsen ansvarar för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar av personuppgifter som utförs i enlighet med 2 kap. 5 § eller annars utförs som ett led i den nationella nivåns verksamhet.

Kyrkostyrelsen ansvarar också för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar som utförs i syfte att säkerställa att övriga behandlingar kan utföras på ett säkert sätt och följas upp i efterhand.

Denna bestämmelse reglerar de behandlingar för vilka personuppgiftsansvaret huvudsakligen ligger hos kyrkostyrelsen. Det följer av 2 kap. 6 § att kyrkostyrelsen ansvarar för registreringen av vissa uppgifter i det centrala tillhörighetsregistret varför det är naturligt att kyrkostyrelsen har det huvudsakliga personuppgiftsansvaret för dessa behandlingar.

Andra stycket syftar främst till att reglera användarhantering, loggning och annan behandling av användarna, i första hand handläggarna, i kyrkobokföringssystemet. Detta inkluderar behandling av användar-id, loggdata, IP-adresser och namn på användare. Då det är den nationella nivån som administrerar mycket av detta så är det naturligt att kyrkostyrelsen har det huvudsakliga personuppgiftsansvaret för dessa behandlingar.

Information till den registrerade

5 § Den enhet som samlar in personuppgifter från eller om den registrerade ska informera denne om hur personuppgifterna behandlas och om de rättigheter som den registrerade har i enlighet med artikel 13 och 14 i dataskyddsförordningen.

Denna bestämmelse reglerar den så kallade informationsplikten i dataskyddsförordningen. Artikel 13 reglerar detta för uppgifter som samlas in direkt från den registrerade medan artikel 14 reglerar detta för uppgifter som inte samlas in från den registrerade själv. Information om personuppgiftsbehandlingen ska lämnas till den registrerade utom i vissa undantagsfall vilket beskrivs närmare i artiklarna. Det är den enhet som inhämtar uppgifterna, antingen direkt eller indirekt, som i normalfallet har lättast att informera om detta, varför det faller på den insamlade enheten att fullgöra informationsplikten.

Den registrerades rättigheter

6 § Om en enhet mottar en begäran från en registrerad som vill utöva sina rättigheter enligt kapitel III i dataskyddsförordningen och där ansvaret för hanteringen ligger hos en annan enhet, ska den enhet som mottog begäran skyndsamt överlämna all nödvändig information om begäran till den ansvariga enheten för fortsatt hantering där. Den enhet som mottog begäran ska också informera den registrerade om att begäran har överlämnats.

I 56 kap. 5 § kyrkoordningen finns bestämmelser om avslagsbeslut i ärenden gällande information, rättelse, radering, begränsning och uttag respektive överflyttning av personuppgifter på den registrerades begäran. I 56 kap. 7 § finns bestämmelser om överklagande av sådana beslut.

Denna bestämmelse reglerar hanteringen av en begäran från en registrerad att denne vill utöva sina rättigheter enligt dataskyddsförordningen. I likhet med regleringen i stort är underlättandet för den registrerade i fokus. Det ska vara lätt för den registrerade att vända sig till vilken enhet som helst inom kyrkan och få sitt ärende behandlat skyndsamt och på ett rättssäkert sätt. Vidare så ska den registrerade hållas informerad om vilken enhet som hanterar dennes begäran.

I *andra stycket* har tagits in en hänvisning till kyrkoordningens bestämmelser om att en registrerad har rätt att få ett överklagbart beslut och om överklagande av sådana beslut i de fall en registrerads begäran om att utöva sina rättigheter enligt kapitel III i dataskyddsförordningen helt eller delvis avslås.

Hantering av personuppgiftsincidenter

7 § Kyrkostyrelsen ansvarar för att, i enlighet med artikel 33 i dataskyddsförordningen, anmäla personuppgiftsincidenter som är direkt hänförliga till det kyrkobokföringssystem som tillhandahålls av kyrkostyrelsen till ansvarig tillsynsmyndighet. Om en incident upptäcks av en församling, ett pastorat eller ett stift åligger det församlingen, pastoratet eller stiftet att snarast informera kyrkostyrelsen om incidenten.

Kyrkostyrelsen ansvarar för att, i enlighet med artikel 34 i dataskyddsförordningen, informera de registrerade som berörs av incidenten.

8 § Den församling, det pastorat eller det stift som utför en personuppgiftsbehandling ansvarar för att, i enlighet med artikel 33 i dataskyddsförordningen, anmäla sådana personuppgiftsincidenter som inte ska anmälas av kyrkostyrelsen enligt 8 § till ansvarig tillsynsmyndighet.

Församlingen, pastoratet eller stiftet ansvarar då också för att, i enlighet med artikel 34 i dataskyddsförordningen, informera de registrerade som berörs av incidenten.

Församlingen, pastoratet eller stiftet ska också informera kyrkostyrelsen om incidenten.

Paragraferna 7 och 8 syftar till att skapa en enhetlig ordning för hantering och rapportering av personuppgiftsincidenter. Genom den föreslagna regleringen kommer det huvudsakligen endast, för varje enskild personuppgiftsincident, att vara en enhet som ska anmäla incidenten till tillsynsmyndigheten.

I *paragraf 7* regleras kyrkostyrelsens ansvar för personuppgiftshantering. I och med att kyrkostyrelsen har ett övergripande ansvar för de gemensamma systemen har kyrkostyrelsen även ett stort intresse av att få en översyn över de incidenter som sker. Detta för att bland annat upptäcka och analysera eventuella systematiska problem i kyrkobokföringen i stort vilket kan föranleda systemutveckling och andra förebyggande åtgärder. Genom att minska antalet aktörer som rapporterar personuppgiftsincidenter underlättas incidentrapporteringen till tillsynsmyndigheten.

I vissa fall ska de registrerade som drabbats av en personuppgiftsincidenten informeras om att så skett. I *andra stycket* regleras de fall där kyrkostyrelsen är skyldig att informera de registrerade.

I *paragraf 8* regleras när en församling eller ett pastorat ska anmäla en incident. Det ligger i sakens natur att personuppgiftsincidenter inom kyrkobokföringen normalt är direkt hänförliga till själva kyrkobokförings-systemet, exempelvis genom att det blir fel i inläsningen av folkbokföringsfilerna från Skatteverket. I undantagsfall torde det dock kunna inträffa att en personuppgiftsincident uppstår som inte är direkt hänförlig till kyrkobokföringssystemet. När en sådan incident uppstår åligger det den enhet som upptäcker incidenten att anmäla denna. Ett exempel på en personuppgiftsincident som relaterar till kyrkobokföringen men som inte är direkt hänförlig till kyrkobokföringssystemet kan vara att en medarbetare i en församling på grund av den mänskliga faktorn får sig tilldelad felaktig behörighet.

I vissa fall ska de registrerade som drabbats av en personuppgiftsincident informeras om att så skett. I *andra stycket* klargörs att det, i de fall en församling, ett pastorat eller ett stift ansvarar för att anmäla incidenten till tillsynsmyndigheten, också är den enheten som ansvarar för att informera de registrerade.

I *tredje stycket* anges att kyrkostyrelsen ska informeras om incidenter som sker på församlings-, pastorats- eller stiftsnivå. Syftet är att kyrkostyrelsen ska ha en överblick över de incidenter som sker för att bland annat kunna upptäcka, analysera och åtgärda eventuella problem i kyrkobokföringen i stort.

Anlitande av personuppgiftsbiträde

9 § En enhet som anlitar ett personuppgiftsbiträde är ensamt ansvarig för den behandling personuppgiftsbiträdet utför.

Av artikel 28 i dataskyddsförordningen framgår att särskilda krav gäller för anlitande av personuppgiftsbiträden.

Om en enhet anlitar en extern leverantör, exempelvis ett IT-företag, för att bistå i kyrkobokföringen, ska det enligt dataskyddsförordningen finnas ett personuppgiftsbiträdesavtal mellan enheten och leverantören som bland annat reglerar att leverantören bara får behandla personuppgifter i enlighet med instruktioner från enheten. Det är mot denna bakgrund rimligt att enheten i ett sådant fall är ensamt personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbiträdets behandling, vilket klargörs i bestämmelsen.

I *andra stycket* erinras om de särskilda krav som dataskyddsförordningen i artikel 28 ställer på relationen mellan en personuppgiftsansvarig och dennes personuppgiftsbiträde. Av artikel 28 framgår bland annat att det ska finnas ett personuppgiftsbiträdesavtal och att biträdet endast får behandla personuppgifter enligt instruktion från den personuppgiftsansvariga.